

Press- och informationsavdelningen

PRESSMEDDELANDE NR 79/03

den 30 september 2003

Domstolens dom i mål C-224/01 rörande en begäran om förhandsavgörande

Gerhard Köbler mot Republik Österreich

**EN MEDLEMSSTAT ÄR SKADESTÅNDSANSVARIG FÖR SKADA SOM
VÅLLATS EN ENSKILD GENOM EN ÖVERTRÄDELSE AV
GEMENSKAPSRÄTTEN SOM KAN TILLSKRIVAS EN HÖGSTA
DOMSTOLSINSTANS OM ÖVERTRÄDELSEN ÄR UPPENBAR**

*Verwaltungsgerichtshofs dom, i vilken Gerhard Köblers talan ogillades, utgör inte en
uppenbar överträdelse av gemenskapsrätten och medför således inte något
skadeståndsansvar för österrikiska staten*

Gerhard Köbler arbetar sedan den 1 mars 1986 som ordinarie universitetsprofessor i Innsbruck (Österrike). År 1996 ansökte han om det särskilda tjänsteårstillägget för universitetsprofessorer. För att detta tillägg skall beviljas krävs enligt österrikisk lag 15 års tjänstgöring vid uteslutande österrikiska universitet. Gerhard Köbler kunde styrka 15 års tjänstetid om de år som han tjänstgjort vid universitet i andra medlemsstater beaktades.

Ansökan avslogs och Gerhard Köbler väckte därför talan vid österrikisk domstol och anförde att ett sådant krav som det ovannämnda utgör en indirekt diskriminering som strider mot gemenskapsrätten.

Verwaltungsgerichtshof – förvaltningsdomstol som dömer i sista instans – hänsköt frågan till Europeiska gemenskapernas domstol. Sedan domstolen meddelat dom i ett liknande mål¹ återkallade Verwaltungsgerichtshof sin begäran om förhandsavgörande. Genom dom av den 24 juni 1998 ogillade Verwaltungsgerichtshof Gerhard Köblers talan med motiveringen att det särskilda tjänsteårstillägget utgjorde en lojalitetspremie som motiverade ett undantag från bestämmelserna om fri rörlighet för arbetstagare.

Gerhard Köbler väckte talan om skadestånd mot Republiken Österrike vid Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien och anförde till stöd härför att

¹ Dom av den 15 januari 1998 i mål C-15/96, Schöning-Kougebetopoulou (REG 1998, s. I-47). Domstolen slog fast att en bestämmelse enligt vilken en arbetstagares lön beror på tjänstetiden, men som utesluter varje möjlighet att beakta jämförbara anställningsperioder som har fullgjorts inom den offentliga sektorn i en annan medlemsstat, kan innebära ett åsidosättande av principen om fri rörlighet för arbetstagare.

Verwaltungsgerichtshofs dom strider mot gemenskapsrätten. Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien har hänskjutit frågor som rör detta spörsmål till domstolen.

Medlemsstaterna är skyldiga att ersätta skada som har vållats enskilda genom sådana överträdelser av gemenskapsrätten som kan tillskrivas nationella domstolar som dömer i sista instans.

Domstolen erinrar först om att den redan har slagit fast² att EG-fördragets system innebär en skyldighet för medlemsstaterna att ersätta skada som har vållats enskilda genom sådana överträdelser av gemenskapsrätten som kan tillskrivas medlemsstaterna, oavsett vilket organ i medlemsstaten som orsakat skadan.

Den väsentliga funktion som den dömande makten fyller för att skydda de rättigheter för enskilda som följer av gemenskapsrätten skulle nämligen försvagas om enskilda inte på vissa villkor skulle kunna erhålla ersättning för skada som orsakats genom en överträdelse av gemenskapsrätten som kan tillskrivas en domstol som dömer i sista instans i en medlemsstat. I ett sådant fall måste de enskilda ha möjlighet att hålla staten skadeståndsansvarig för att erhålla ett rättsligt skydd för sina rättigheter.

Enligt fast rättspraxis har domstolen uppställt **tre förutsättningar som är nödvändiga och tillräckliga** för att staten skall ådra sig skadeståndsansvar för sådana överträdelser av gemenskapsrätten som kan tillskrivas denna stat. Dessa förutsättningar **gäller även när en nationell domstol som dömer i sista instans överträder en bestämmelse i gemenskapsrätten:**

- 1) Den rättsregel som har överträtts skall ge enskilda rättigheter.
- 2) **Det skall vara en tillräckligt klar överträdelse.**
- 3) Det skall finnas ett orsakssamband mellan åsidosättandet av medlemsstatens skyldighet och skadan.

Vid bedömningen av huruvida det är fråga om en tillräckligt klar överträdelse när överträdelsen följer av ett avgörande av en nationell domstol som dömer i sista instans skall den behöriga nationella domstolen, med hänsyn till den dömande verksamhetens särdrag, undersöka huruvida nämnda domstol på ett uppenbart sätt har åsidosatt gällande rätt. **Staten kan ådra sig skadeståndsansvar endast i undantagsfall, då den nationella domstolen på ett uppenbart sätt har åsidosatt gällande rätt och domstolens rättspraxis på området.**

Varje medlemsstat skall, i enlighet med sin interna rättsordning, ange vilken domstol som är behörig att avgöra tvister rörande en sådan rätt till ersättning.

Den österrikiska lagstiftningen om beviljande av det särskilda tjänsteårstillägget för universitetsprofessorer är oförenlig med gemenskapsrätten och kan inte anses vara motiverad.

Domstolen konstaterar att den österrikiska lagstiftningen, i vilken det uppställs ett krav på 15 års tjänstgöring vid uteslutande österrikiska universitet för att det särskilda tjänsteårstillägget för universitetsprofessorer skall beviljas, utgör ett hinder för den fria rörligheten för arbetstagare, vilket strider mot EG-fördraget.

² Bland annat dom av den 19 november 1991 i de förenade målen C-6/90 och C-9/90, Francovich m.fl. (REG 1991, s. I-5357; svensk specialutgåva, volym, 11, s. I-435), och av den 5 mars 1996 i de förenade målen C-46/93 och C-48/93, Brasserie du pêcheur och Factortame (REG 1996, s. I-1029).

För första gången påpekar domstolen att även om syftet att öka arbetstagarnas lojalitet gentemot sina arbetsgivare (genom en lojalitetspremie) i princip skulle kunna anses vara motiverat av hänsyn till allmänintresset, medför den österrikiska bestämmelsen hinder som inte kan motiveras av ett sådant syfte. Bestämmelsen medför nämligen en avskärmning av arbetsmarknaden för universitetsprofessorer i Österrike och strider mot principen om fri rörlighet för arbetstagare.

Domstolen anser att den österrikiska högsta förvaltningsdomstolen inte har gjort sig skyldig till en uppenbar och således tillräckligt klar överträdelse av gemenskapsrätten, vilket följaktligen innebär att österrikiska staten inte är skadeståndskyldig.

Enligt domstolens rättspraxis är det i princip de nationella domstolarna som skall pröva huruvida förutsättningarna för medlemsstaternas ansvar för skada som har vållats enskilda genom överträdelser av gemenskapsrätten är uppfyllda. I förevarande mål har domstolen emellertid tillgång till alla uppgifter som krävs för att pröva huruvida de nödvändiga förutsättningarna är uppfyllda.

Domstolen anser att Verwaltungsgerichtshofs dom av den 24 juni 1998 grundar sig på en felaktig tolkning av domen i målet Schöning-Kougebetopoulou och utgör en överträdelse av gemenskapsrätten. Domstolen konstaterar dock att överträdelsen i sig inte kan anses vara uppenbar.

Domstolen påpekar att den ännu inte hade haft tillfälle att ta ställning till frågan huruvida en åtgärd för att öka en arbetstagares lojalitet gentemot sin arbetsgivare (en lojalitetspremie) kan vara motiverad med hänsyn till gemenskapsrätten. Följaktligen var svaret på frågan inte självklart.

Inte heller kan det förhållandet att Verwaltungsgerichtshof borde ha vidhållit sin begäran om förhandsavgörande medföra att det föreligger en uppenbar överträdelse. Det var på grund av en felaktig tolkning av domstolens dom som Verwaltungsgerichtshof ansåg att det inte längre var nödvändigt att vidhålla sin begäran om förhandsavgörande.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen

Meddelandet finns tillgängligt på samtliga officiella språk.

Domen i fulltext finns tillgänglig på Internet (www.curia.int) i regel från kl. 12.00 (CET) på dagen för avkunnandet.

*För ytterligare upplysningar, var vänlig kontakta Christopher Fretwell
Tel: +352 4303 3355 Fax: +352 4303 2731*